

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Курси «Сучасна українська літературна мова», «Історія української літератури» є основними у фаховій підготовці вчителя української мови та літератури. Їм належить провідне місце в системі лінгвістичних дисциплін, що викладаються на філологічних факультетах педагогічних університетів. До студентів на вступному фаховому випробуванні з української мови та літератури на здобуття освітнього ступеня “магістр” спеціальності **спеціальність 035 «Філологія (Українська мова і література)»** висунуто такі вимоги: орієнтуватися в наукових напрямках, знати сучасні і традиційні концепції мовних явищ, закономірності розвитку мовної системи в цілому та її складових рівнів зокрема, мовних явищ, продемонструвати не лише теоретичні знання, а й практичні навички володіння мовним матеріалом; уміти висвітлити міждисциплінарні і контекстуальні зв'язки між і літературними і фольклорними традиціями різних народів від раннього середньовіччя до доби постмодернізму, генетичні, типологічні та контактні зв'язки творчості письменників та художніх текстів; аналізувати художні тексти, наукові праці та концепції, доробок літераторів, інтерпретувати твори в єдності форми і змісту, з дотриманням принципу історизму тощо.

Програма до іспиту передбачає теоретичне узагальнення відомостей про фонологічну, лексичну, граматичну систему і структуру сучасної української літературної мови. Програма з української літератури складена відповідно до розроблених кафедрою української літератури типових програм з курсів “Усна народна поетична творчість”, “Давня українська література”, “Історія української літератури XIX – XX ст.”.

Метою вступного фахового екзамену є визначення фактичної відповідності підготовки абітурієнта вимогам ступеня *магістр* та оцінювання його рівня науково-теоретичної і практичної підготовки.

Абітурієнт повинен:

- Оперувати сучасними концепціями розвитку мовних явищ; інтерпретувати й обґрунтовувати фонетичні, фонологічні, лексико-семантичні та граматичні явища в контексті традиційних і сучасних лінгвістичних теорій і підходів, установлювати зв'язки та відношення між однотипними та різнотипними мовними одиницями.
- Аналізувати мовні тенденції і закономірності розвитку мови.
- Виконувати морфемний, словотвірний, лексико-семантичних, морфологічний, синтаксичний розбори.
- Знати визначення та диференційні ознаки мовних одиниць.
- Знати норми сучасної української літературної мови.
- Визначати родові, видові, жанрові й інші особливості художньої літератури, орієнтуватися у її теоріях від давнини до сучасності.
- З'ясувати загальну логіку чи нелогічність розвитку літературного процесу, його оригінальність, розмаїтість і глибину, впливи деформуючих чинників тоталітаризму.
- Визначати характерні й супутні ознаки літературного процесу певного періоду, естетичних напрямків, течій, шкіл, стилів, конкуренцію генерацій, угруповань, постатей.
- Аналізувати ідейно-тематичний зміст, конфлікт, композиційні особливості, сюжет та позасюжетні елементи художнього твору, його зв'язок з іншими художніми системами (Біблія, міф, фольклор).

- Висвітлювати питання еволюції художнього таланту, розвитку традицій та рис новаторства в творчості письменника, особливості індивідуального стилю митця.
- Визначати прийоми і засоби творення художнього образу, його людино- й українознавче навантаження.
- Аналізувати художній твір в єдності змісту та художньої форми, пов'язати його з філософією, психологією, естетикою і письменницькими техніками доби.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ АБІТУРІЄНТА НА ВСТУПНОМУ ФАХОВОМУ ВИПРОБУВАННІ (ДЛЯ ГОРОМАДЯН УКРАЇНИ)

За шкалою університету	Визначення	Характеристика відповідей абітурієнта	
		на питання теоретичного змісту	на питання практичного змісту
0-99 бали	Низький	Відповіді не точні, не конкретні або мало аргументовані, не висвітлюють тему, містять істотні помилки, які свідчать про суттєві прогалини в знаннях програмного матеріалу. Відсутня логіка викладу, наявна велика кількість мовних помилок.	Обсяг виконання практичних завдань < 50%. Відповідь містить орфографічні, стилістичні, пунктуаційні помилки.
100-139 балів	Задовільний	Відповіді на питання білета мають фрагментарний, несистемний характер. Абітурієнт досить поверхово володіє знаннями, текстами; його відповіді рясніють другорядними міркуваннями, що безпосередньо не стосуються запитань білета. Крім того, у відповідях наявні помилки, неправильні формулювання, що свідчить про неповне володіння студентом мовним матеріалом.	Обсяг виконання практичних завдань - у межах 50-75%. Виявлено помилки при аналізі мовних одиниць.
140-169 балів	Достатній	У відповідях на питання білета трапляються окремі неточності або помилки непринципового характеру. Абітурієнт демонструє розуміння матеріалу, вміння застосовувати теоретичні знання на практиці, проте не висловлює власні судження. У відповідях дотримана логіка викладу, мова відповіді літературна.	Обсяг правильно розв'язаних завдань >75%. Результат містить окремі неточності і незначні помилки.

170-200 балів	Високий	Абітурієнт дає повну і розгорнуту відповідь на питання білета, ілюструє теоретичні положення прикладами, вміє аналітично мислити, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між явищами, висловлювати власні судження тощо. Відповіді абітурієнта свідчать про розуміння матеріалу і знання основних поглядів учених. Мова викладу літературна.	Обсяг правильно виконаних завдань - 100%. Відповідь супроводжується ґрунтовним поясненням. Помилки відсутні
----------------------	----------------	---	---

Якщо абітурієнт під час вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 0-99 балів, то така кількість балів вважається не достатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до НПУ імені М.П.Драгоманова.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів здійснюється кожним із членів предметної комісії окремо відповідно до критеріїв оцінки. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення оцінок відповідей абітурієнта кожним членом комісії. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошує голова предметної комісії усім абітурієнтам, які брали участь у випробуванні після закінчення іспиту.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

3.1. Зміст програми з сучасної української літературної мови

1. Поняття про літературну норму. Норми літературної мови. Писемна і усна форми сучасної української літературної мови.
2. Функціональні стилі української літературної мови.
3. Фонетичний і фонологічний аспекти вивчення звукового складу мови. Визначення понять „звук” і „фонема”.
4. Система голосних і приголосних фонем, їх класифікаційні характеристики. Фонетична і фонематична транскрипції.
5. Чергування голосних і приголосних фонем у сучасній українській мові. Історичний коментар.
6. Закономірності сполучуваності звуків у мовленнєвому потоці і пов'язані з цим фонетичні явища (акомодація, асиміляція, дисиміляція, спрощення в групах приголосних тощо).
7. Позиційні і комбінаторні зміни фонем.
8. Сучасний український правопис як система загальноприйнятих правил написання і переносу слів.
9. Принципи українського правопису. Поняття орфограми та її типи.
10. Слово як основна одиниця лексичного складу мови. Знакова природа слова.
11. Багатозначність слів в українській мові. Омонімія як тип відношень між одиницями словникового складу.
12. Синонімія як лексико-семантичне явище. Типи синонімів. Антоніми та їх різновиди.
13. Фразеологія української мови. Поняття про фразеологізм як мовну одиницю. Типи

фразеологізмів.

14. Багатозначність фразеологізмів, явища синонімії та антонімії у фразеології. Джерела формування фразеологізмів.
15. Морфеміка як розділ мовознавства. Поняття про морфему.
16. Типи морфем: кореневі й афіксальні. Класифікація морфем.
17. Похідне слово як об'єкт словотвірного аналізу. Поняття про словотвірну мотивацію.
18. Способи словотвору в українській мові. Словотвір іменників в українській мові.
19. Іменник як частина мови. Лексико-граматичні розряди іменників. Категорія роду. Іменники спільного і подвійного роду.
20. Категорія числа іменника.
21. Категорія відмінка іменника. Відмінкова система сучасної української мови.
22. Характеристика складу відмін іменника. Історичне коментування становлення парадигми відмін іменників. Особливості відмінювання іменників I, II, III, IV відмін.
23. Прикметник як частина мови. Специфіка граматичних категорій прикметника.
24. Семантичні і формальні засади поділу прикметників на якісні та відносні. Ступені порівняння якісних прикметників. Особливості словозміни прикметників у сучасній українській літературній мові.
25. Числівник як частина мови. Функціональні розряди числівників.
26. Відмінювання числівників різних функціональних розрядів. Структурні типи числівників.
27. Займенник як частина мови. Поділ займенників на лексико-граматичні розряди. Відмінювання займенників.
28. Загальнокатегорійні характеристики дієслова. Система дієслівних утворень.
29. Категорія виду дієслова. Одновидові дієслова. Двовидові дієслова. Поняття про способи дієслівної дії.
30. Семантико-синтаксичний характер категорії валентності дієслова. Категорія перехідності/ неперехідності дієслова. Категорія стану дієслова.
31. Категорія способу дієслова.
32. Категорія часу дієслова. Система дієслівних часів у сучасній українській літературній мові. Історія становлення форм минулого часу.
33. Словозмінні категорії дієслова: категорія особи, категорія числа, категорія роду. Дієслова з неповною особовою парадигмою. Безособові дієслова.
34. Дієприкметник як дієслівна форма. Творення активних і пасивних дієприкметників та їх словозміна.
35. Дієприслівник як форма дієслова.
36. Характеристика предикативних форм на -но, -то.
37. Характеристика прислівника як частини мови. Функціональні розряди прислівників. Ступені порівняння прислівників. Адвербіалізація в українській мові.
38. Службові частини мови. Характер службової функції прийменника. Класифікація його за структурною та функціональною ознакою.
39. Службові частини мови. Характер службової функції сполучника. Класифікація його за структурною та функціональною ознакою.
40. Службові частини мови. Характер службової функції частки. Класифікація її за структурною та функціональною ознакою.
41. Словосполучення як синтаксична одиниця. Підрядні словосполучення. Принципи класифікації підрядних словосполучень. Сурядні словосполучення. Семантико-синтаксичні відношення у словосполученні.

42. Речення як базова одиниця синтаксису. Ознаки речення. Типи речень.
43. Поняття про просте речення.
44. Засоби вираження головних членів речення як структурної основи двоскладного речення.
45. Проблема виділення другорядних членів речення. Принципи класифікації другорядних членів речення.
46. Прямий і непрямий додаток. Означення. Обставина.
47. Поняття про односкладне речення. Структурно-семантичні різновиди односкладних речень і лінгвістичні засади їх виділення.
48. Неповні речення. Комунікативні умови функціонування неповних речень.
49. Поняття про ускладнене речення в українській мові. Речення з однорідними членами.
50. Поняття про ускладнене речення в українській мові. Явище відокремлення у структурі речення. Умови відокремлення обставин, означень, додатків в українській мові.
51. Поняття про ускладнене речення в українській мові. Вставні і вставлені конструкції. Звертання.
52. Складне речення як синтаксична одиниця. Граматичні характеристики та різновиди складного речення. Поняття про складносурядне речення, його структурно-семантичні типи. Розділові знаки у складносурядних реченнях.
53. Поняття про складнопірядне речення. Принципи класифікації складнопірядних речень: логіко-граматичний, формально-граматичний та структурно-семантичний.
54. Складнопірядні речення нерозчленованої структури та їх типи.
55. Складнопірядні речення розчленованої структури та їх типи.
56. Поняття про безсполучникове складне речення. Структурно-семантичні типи безсполучникових речень.

3.2. Зміст програми з української літератури

1. Ідейно-тематичний зміст і поетика кобзарських дум та історичних пісень.
2. Українська казка: види, особливості української народної казки.
3. Літописи як різновид художньої прози.
4. «Слово про Ігорів похід»: основна ідея та її розкриття в сюжеті і композиції, образи твору.
5. Поема І. Котляревського «Енеїда» як явище просвітницького реалізму.
6. Сентиментально-реалістична і бурлескно-реалістична традиції прози Г. Квітки-Основ'яненка.
7. Сильові течії українського класичного і «запізнілого» романтизму.
8. Жанр байки в українській літературі першої половини XIX ст.
9. Творчість «Руської трійці».
10. Творчість Тараса Шевченка і Біблія.
11. Еволюція образу жінки-матері в творчості Т. Шевченка.
12. Образ України в творчості Т. Шевченка.
13. Гуманізм «Народних оповідань» Марка Вовчка.
14. Ідеологічний характер роману П. Куліша «Чорна рада».
15. Мотиви і образи байок Л.Глібова.
16. Національний колорит творчості О. Стороженка.
17. Сильові особливості творчості Ю. Федьковича.
18. Жанрове багатство творчості С. Руданського.
19. Роман «Люборацькі» А. Свидницького як внесок в українську літературу.
20. Художній світ поезії П. Грабовського.

21. Внесок Б. Грінченка у розвиток національної художньої прози.
22. Ментальні риси українців в епіці І. Нечуя-Левицького.
23. Розвиток українського театру і драматургії 80-рр. XIX ст.
24. Внесок М. Старицького в розвиток української літератури другої половини XIX ст.
25. Жанр комедії і трагікомедії в творчості І. Карпенка-Карого.
26. Гумор і сатира у творчості В. Самійленка.
27. Епічний дискурс Панаса Мирного: повістева та романна проза.
28. Жанрове багатство лірики І. Франка.
29. Новаторський характер поем І. Франка.
30. Драматургія І. Франка: конфлікти і характери.
31. Образ «нової людини» в прозі І. Франка.
32. Український модернізм кінця XIX – поч. XX ст.: декларації і стильові тенденції.
33. Художня проза М. Коцюбинського: еволюційний розвиток стилю.
34. Провідні мотиви лірики Лесі Українки.
35. Характер конфлікту в драматичних поемах Лесі Українки.
36. Особливості індивідуального стилю Б.Лепкого-лірика
37. Особливості малої прози В. Стефаника у контексті «Покутської трійці».
38. Естетизм творчості М. Вороного і Олександра Олеся.
39. Народне життя у моделюванні А. Тесленка і С. Васильченка.
40. Провідні проблеми прози В. Винниченка.
41. Тема емансипації у творчості О. Кобилянської.
42. Характер конфлікту драматургії В. Винниченка.
43. М. Семенко і розвиток українського футуризму.
44. «Кларнетизм» ранньої творчості П. Тичини.
45. Роль і місце М. Хвильового – письменника і критика в літературному процесі 20 – 30-х рр. XX ст.
46. Проблематика романів Ю. Яновського «Чотири шаблі» та «Вершники» (порівняльний аналіз).
47. Новелістика Г. Косинки: теми, образи, особливості стилю.
48. Проблематика, жанрові особливості драматургії М. Куліша.
49. Естетичні засади «Празької поетичної школи».
50. Характер ліризму поезії В. Сосюри.
51. Жанр усмішки у творчості Остапа Вишні.
52. Новаторський характер кіноповістей О. Довженка.
53. Місце «грона п'ятірного» в українській поезії 20-х рр. XX ст.
54. Особливості зміст оформи драматургії І. Кочерги.
55. Індивідуальний тип світовідчуження у поезії Є. Плужника.
56. Новаторство творчості Б.-І. Антонича.
57. Тема голодомору в українській романістиці.
58. Антитоталітарний характер творчості Івана Багряного.
59. Жанр інтелектуального роману доби «Розстріляного відродження».
60. Творчість поетів-вісниківівців (Є.Маланюк, О.Ольжич, О.Теліга, Л.Мосендз): історіософські мотиви лірики.

4.Для пільгових категорій осіб, яким надано право складати вступні випробування (особи, що потребують особливих умов складання випробувань) в НПУ імені М. П. Драгоманова за рішенням Приймальної комісії створюються особливі умови для проходження вступних випробувань.

5. СТРУКТУРА БІЛЕТА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

**Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова
Факультет української філології та літературної творчості
імені Андрія Малишка**

Ступінь: «Магістр»

Вступне фахове випробування

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 035 «Філологія (Українська мова і література)»

На базі ступеня: «Бакалавр»

Екзаменаційний білет № 7

1. Сентиментально-реалістична і бурлескно-реалістична традиції прози Г. Квітки-Основ'яненка.
2. Народне життя у моделюванні А.Тесленка, С.Васильченка.
3. Чергування голосних фонем у сучасній українській мові. Історичний коментар.
4. Виконати синтаксичний аналіз речення. Виконати морфологічний (1) та лексико-семантичний(2) розбір виділених слів

Степ, струснувши з себе росу(2) та зігнавши непримітні тіні, горить рівним жовто-зеленим кольором; висока трава починає гнутись, хилитись, поверх неї тільки (1)гарячий вітер гуляє та сонце розсіва своє пекуче, іскристе проміння (Панас Мирний).

Затверджено на засіданні Приймальної комісії НПУ ім. М. П. Драгоманова
Протокол № ___ від «» _____ 2018р.

Голова фахової комісії _____ / **проф. Висоцький А.В./**
(Підпис) (Прізвище, ім'я, по батькові)

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Список використаних джерел з української літератури

1. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурс раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація / Т.Гундорова. - Львів: Літопис, 1997. - С. 73-104.
2. Денисюк І.О. Розвиток української малої прози XIX - поч. XX ст. / І.О.Денисюк. - Л.: Наук. вид. тов-во "Академічний експрес", 1999. - С. 145-265.
3. Євшан М. Боротьба генерацій і українська література / М.Євшан // Українське слово: Хрестоматія: У 4 кн.. - Кн. 2. - К.: Либідь, 1998. - С. 13-20.
4. Історія української літератури XX ст. У 2 кн. - Кн. 1.: 1910-1930 -ті роки: Навч. посібник / За ред. В.Г.Дончика - К.: Либідь, 1993. - С. 3-70.
5. Історія української літератури кінця XIX - початку XX ст. / За ред. П.П.Хропка. - К.: Вища школа, 1991. - С. 7-32.
6. Історія української літератури XIX (40-60, 70-90-ті роки) / За ред. В.Ф.Погребенника. - К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2010.
7. Моклиця М.В. Модернізм у творчості письменників XX ст. Ч. I. Українська література / М.В.Моклиця. - Луцьк: РВВ "Вежа", 1999. - С. 3-15.
8. Моренець В. Національні шляхи модерну першої половини XX ст.: Україна і Польща / В.Моренець. - К.: Основи, 2002. - 327 с.
9. Наєнко М. Художня література України / М.Наєнко. - К.1. - К., 2009. - 831 с.
10. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму / Я.Поліщук. - Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2002. - 392 с.
11. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі / С.Павличко. - К.: Либідь, 1997. - С. 9-166.

12. Список використаних джерел з української мови

1. Безпояско О.К. Граматика української мови. Морфологія: [підручник для студ. філол. ф-тів вузів] / Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. - К.: Либідь, 1993. - 336 с.
2. Безпояско О.К. Морфеміка української мови / Безпояско О.К., Городенська К.Г. - К.: Наук. думка, 1987. - 212 с.
3. Вихованець І.Р. Граматика української мови / Вихованець І.Р., Городенська К.Г., Грищенко А.П. - К.: Рад. школа, 1982. - 208 с.
4. Вихованець І.Р. Теоретична морфологія української мови: Академічна граматики української мови / Вихованець І.Р., Городенська К.Г. - К.: Унів. вид-во "Пульсари", 2004. - 400 с.
5. Гнатюк Г.М. Дієприкметник у сучасній українській літературній мові / Г.М. Гнатюк. - К.: Наук. думка, 1982. - 248 с.
6. Городенська К.Г. Із найновіших рекомендацій щодо складних уживань в українській мові / Городенська К.Г., Кочукова Н.І., Куцак Г.М. - Київ - Слов'янськ, 2006. - 83 с.
7. Караман С.О. Сучасна українська літературна мова: навчальний посібник / [С.О.Караман, О.В.Караман, М.Я. Плющ та ін.; за ред. С.О. Карамана]. - К.: Літера ЛТД, 2011. - 560 с.
8. Клименко Н.Ф. Основи морфеміки сучасної української мови: Навч. посібник / Н.Ф. Клименко; Ін-т змісту і методів навчання. Київ. ун-т імені Т. Шевченка. - К., 1998. - 182 с.
9. Мацько Л.І. Стилїстика української мови: підручник / Л.І.Мацько, О.М.Сидоренко, О.М.Мацько; за ред. Л.І. Мацько. - [2-е вид., випр.]. - К.: Вища школа, 2005. - 462 с.

10. Медведєв Ф.П. Система сполучників в українській мові / Ф.П. Медведєв. – Х.: Вид-во Харк. держ. ун-ту, 1962. – 90 с.
11. Плющ М.Я. Граматика української мови в таблицях: [навч. посіб.] / Плющ М.Я., Грипас Н.Я. – К.: Вища шк., 2004. – 167 с.
12. Плющ М.Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: Підручник. 2-е видання, доповнене / М.Я. Плющ. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 328 с.
13. Плющ М.Я. Проблема відокремлення і відокремлених компонентів речення (семантико-синтаксичний і комунікативний аспекти): Навчальний посібник / М.Я.Плющ. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2010. – 92 с.
14. Плющ Н.П., Бондаренко В.В. Сучасна українська мова. Орфоепія: Навчальний посібник / Н.П.Плющ, В.В.Бондаренко. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2007. – 207 с.
15. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія / О.О. Селіванова.– Полтава: Довкілля – К., 2006. – 716 с.
16. Симонова К.С. Категоріальні ознаки та синтаксичні функції часток / К.С. Симонова // Укр. мова і літ. в шк. – 1983. – № 7. – С. 47-49.
17. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні ; [ред. кол. : І. К. Білодід (голова)]. – К.: Наук. думка, 1970–1980.
18. Сучасна українська літературна мова / За ред. А.П. Грищенка. – 3-є вид., доп. – К.: Вища шк., 2002. – 440 с.
19. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / [А.К. Мойсієнко, О.В. Бас-Кононенко, В.В. Бондаренко та ін.]/ – К.: Знання, 2010. – 270 с.
20. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис: підручник / [А.К. Мойсієнко, І.М. Арбіджанова, В.В. Коломийцева та ін.]/ – К.: Знання, 2010. – 374 с.
21. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М.Я. Плющ, С.П. Бевзенко, Н.Я. Грипас та ін.; за ред. М.Я.Плющ.– 7-е вид., стереотип. – 2009. – 430 с.
22. Теорія та практика лінгвістичного аналізу : [навч. посіб.] / Ю.С.Макарець, Г.О.Козачук – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2013. – 207 с.
23. Українська мова. Енциклопедія / [ред. кол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін.] – К. : «Укр. енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2000. – 752 с.